

Students were requested to solve author's English grammar test. It has been settled that more efficient respondents show the prevalence of self-development goals, more plans for the future which deal with life in general, lower level of studying difficulties in Higher Educational Establishments and fewer efforts to complete the education in Higher Educational Establishments. Significant differences between the indicators of parameters of Nyutten method among the respondents with different semester grades in English have been revealed. It was established that the progress rates of students studying English language are associated with the presence of internal motivation of the study and lack of motivation to avoid failure.

The subjects who have passed the grammar test successfully are characterized by the presence of a larger number of statements related to the desire of self-development and self-realization in various spheres of life. They indicate an increasing number of motivational objects associated with the need to rest. At the same time, the respondents who understand the importance and necessity of getting the diploma of higher education indicate bigger number of motivation objects correlating with their fulfillment during the year.

Thus, students for whom it is important to obtain a diploma of higher education are more focused on achieving short-term goals. Conversely, respondents who deny the value of higher education diplomas relate their goals to more distant periods.

Key words: *academic progress, motivation induction, motivational objects, internal motivation, to avoid failure, time perspective.*

Стаття надійшла 26 грудня 2016 р.

УДК 316.6:33:316.323

**Л. Й. Гуменюк,
Л. А. Москва**

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЕКОНОМІЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Розкрито соціально-психологічну сутність суб'єктності економічної соціалізації особистості в межах економіко-психологічного простору суспільства.

Вивчено результати емпіричного дослідження, в якому на когнітивно-му, афективному та конативному рівнях відображені соціально-психологічні особливості процесу економічної соціалізації особистості, що детермінують процес становлення економічного суб'єкта: ставлення до власності, до грошей, складові економічної культури студентської молоді.

Ключові слова: *економічна соціалізація, економічний суб'єкт, економічна поведінка, соціальні цінності, економічна ідентичність особистості.*

Постановка проблеми. Проблеми соціалізації особистості як процесу становлення активного суб'єкта зумовлені насамперед необхідністю отримання знань про закономірності формування системи соціальних цінностей особистості нового типу в умовах радикальних суспільних викликів. Сьогодні у соціальних та педагогічних науках є значні зміни у розумінні соціалізації. Найчастіше соціалізацію розуміють як засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом його включення у соціальне середовище і відтворення системи зв'язків та відносин, або як процес активного засвоєння індивідом цінностей і норм суспільства та формування їх в систему соціальних установок, що визначає позиції і поведінку індивіда як особистості в системі суспільства; а також як процес і результат засвоєння й активного відтворення індивідом соціального досвіду, що дає йому змогу повноцінно інтегруватись у суспільство. Однак у сучасному соціумі на поведінку особистості часто впливають економічні чинники, які спричиняють появу суб'єкта економічної соціалізації з його особистісними характеристиками і ціннісними пріоритетами.

Стан дослідження. Економічна соціалізація є основною темою у економічній психології, де психологічні дослідження формуються за аналогією з економічними, а як основні змінні виступають не психологічні, а соціальні й економічні фактори. В умовах соціалізуючої діяльності освітніх закладів необхідно враховувати також і педагогічні складові. Особистісні характеристики детермінуються і соціально-економічними та демографічними факторами, і педагогічною взаємодією.

Спираючись на таке розуміння взаємозв'язку особистості та середовища, більшість науковців-економістів визначають економічну соціалізацію тільки як засвоєння особистістю економічних цінностей, завдяки чому відбувається включення її в систему економічних відносин. Таке розуміння економічної соціалізації ґрунтується на постулаті тотожності матеріальних (економічних) і життєвих цінностей. Наприклад, певний спосіб життєдіяльності індивіда може розцінюватись як, скажімо, утриманство з позиції суспільства, однак з позиції самого суб'єкта цей феномен може інтерпретуватись в іншій площині – як такий, що найбільше відповідає її можливостям, очікуванням, рівню домагань і базовим цінностям. Однак аналіз досліджень економічних психологів і педагогів свідчить, що причиною економічної поведінки особистості, соціальної групи можуть бути чинники економічної свідомості, зокрема її ціннісно-смилова система.

Основою наших теоретико-методологічних досліджень стали праці відомих науковців-психологів, педагогів і соціологів, які вивчали

проблеми економічної поведінки: Є. Головахи, Л. Карамушки, М. Кліманської, С. Максименка, В. Москаленка, В. Татенко, Т. Титаренко та інших [1; 2; 3; 4; 5].

Існує низка досліджень, які дають можливість визначити особливості економічної соціалізації особистості на основі аналізу ціннісно-сислової структури свідомості та її динаміки. Н. Журавльовою [6, с. 406] емпірично виявлено, що орієнтація респондентів на економічні цінності як життєві цінності найперше зумовлена їх особистісними характеристиками, а на формування інструментального ставлення до економічних цінностей впливає економічна свідомість та самосвідомість. Економічна поведінка індивідів зумовлена їх ставленням до грошей.

Дослідження, проведене Є. Горбачовою і А. Купрейченко [7], виявило, що гроші пов'язані з такими цінностями, як відповідальність, досягнення, інформація, розваги, здоров'я і любов. Крім того, було встановлено, що у свідомості значної частини опитуваних гроші асоціюються одночасно з полярними категоріями: свободою і залежністю, правдою і брехнею, справедливістю і несправедливістю, відповідальністю і безвідповідальністю та ін. Така неоднозначність призводить до формування суперечливого, конфліктного ставлення до грошей у значній кількості населення, а це, своєю чергою, негативно впливає на економічну поведінку.

У дослідженні Є. Філінкової [8] засвідчено, що система цінностей детермінує економічну ідентичність особистості. Це було доведено нею в процесі обстеження групи підприємців, в якій виявилось декілька різних типів самоідентифікації, основна відмінність між якими полягала в системі цінностей. Було встановлено, що головним для ідентифікації підприємців з соціальною категорією «господар» є їхнє психологічне ставлення до грошей, яке характеризується тим, що грошам надається дуже велике значення; самоідентифікація з категорією «підприємець» пов'язана з високою оцінкою себе як людини, яка створила і розвиває свою справу. Психологічною основою ідентифікації з «керівником» є усвідомлене прагнення підприємців до реалізації особистих інтересів у бізнесі через залучення інших людей. Підприємців, які ідентифікують себе з групою «професіоналів», визначає особливе ставлення до моральних норм у бізнесі, яке характеризується прагненням діяти без їх порушень [8, с. 575].

У процесі соціалізації особистості відбувається трансформація її структури та уявлень про пріоритети. У підлітків у ній домінують емоційні компоненти, і головним у розумінні благополуччя є «прийняття» групою однолітків; в юнацькому віці переважають такі компоненти

уявлень, як матеріальна забезпеченість, здоров'я і сім'я; далі відбувається переструктурування елементів, що входять в уявлення. У 20-річних благополуччя ідентифікується з самореалізацією, у 30-річних з успішною професійною діяльністю, а у 40 років головним є турбота про рідних і близьких.

У дослідженнях А. Журавльова і А. Купрейченко [9, с. 102] була встановлена динаміка соціальних уявлень студентів про багатство залежно від віку. Першокурсники більшою мірою схильні до стереотипного розуміння багатства як категорії, що означає володіння певною власністю: модним автомобілем, дорогими меблями, стильним одягом. Студенти старших курсів багатство розцінюють як можливість допомагати близьким. Отже, уявлення про багатство пов'язане з рівнем соціальної зрілості та виражає спрямованість особистості на певні цілі, зокрема, на професійну самореалізацію або турботу про близьких. Динаміка ціннісних орієнтацій особистості в процесі економічної соціалізації є предметом спеціальних досліджень також низки інших авторів.

Наприклад, автори монографії «Соціально-психологічні проблеми становлення суб'єкта економічної соціалізації» акцентували на інтерсуб'єктній взаємодії як механізмі становлення суб'єктності особистості, атрибутивних ознаках економічної суб'єктності особистості, проблемі формування економічних настановлень суб'єкта економічної соціалізації, особливостях економічної соціалізації особистості в умовах навчання в аспірантурі (суб'єктна парадигма) та іншому [10].

Усі названі дослідження чітко окреслили основні психологічні детермінанти формування економічної поведінки особистості. Однак питання економічної соціалізації як соціально-педагогічної проблеми розглядається недостатньо.

Метою статті є вивчення ставлення особистості до процесів, економічних об'єктів (власність, гроші, багатство, майно та інших), які детермінують економічну поведінку і визначають характеристики індивіда як суб'єкта економічної реальності. Завдання – довести, що система відносин особистості з економічними об'єктами, є тим інтердивідним простором, що виконує соціалізуючу функцію, зокрема, будучи репрезентованою у свідомості як система ставлень до об'єктів власності.

Виклад основних положень. Емпіричним дослідженням охоплено 200 респондентів (по 100 студентів юридичного та економічного факультетів Львівського державного університету внутрішніх справ). Для вивчення трикомпонентної структури процесу становлення суб'єкта економічної соціалізації ми використали опитувальники за методикою семантичного диференціалу з кількома блоками тверджень

та дескрипторами, які стосувались: а) уявлень про власність і власника (*когнітивні компоненти становлення суб'єкта економічної соціалізації*); б) емоційних реакцій та оцінок об'єктів привласнення (*афективно-ціннісні компоненти*); в) певних способів управління власністю (*конативні компоненти становлення суб'єкта економічної соціалізації*).

Проведено аналіз факторів етико-семантичного простору економічних цінностей, яким керується суб'єкт у відносинах власності, та пов'язані з цим переживання. Диференціювали такі види власності: свою («моє»), спільну («наше») та чужу («чуже»). Внаслідок факторизації матриці оцінок виявились три фактори, які зайняли 66% загальної дисперсії.

Перший фактор (55%) утворений твердженнями, що стосуються внутрішньоособистісних переваг, які забезпечують включення студента у відносини власності – розвитку таких важливих особистісних якостей, як відповідальність, індивідуальність (власна унікальність), успішність, працьовитість, економічний інтерес: власність дає змогу почувати себе вагомим (0,75), дає відчуття власної значущості (0,75), дозволяє самостверджуватись (0,73), забезпечує самоповагу (0,72), вимагає відповідальності (0,72), підтверджує власну унікальність (0,71), мета життя (0,70), дає можливість почувати себе потрібним (0,70), засіб досягнення мети (0,70), самостійність (0,64), успіх (0,64), моральне задоволення (0,63), забезпечує пристойне місце у суспільстві (0,63), наполеглива праця (0,63), викликає інтерес (0,62), щастя (0,61), самореалізація (0,59), дає наснагу й оптимізм (0,56) дозволяє досягти певних висот у житті (0,54), сприяє задоволенню потреб (0,53), самовдосконалення (0,53), відчуваєшся дорослим (0,54).

Другий фактор становив 6% дисперсії й утворений твердженнями, що вказують на економіко-психологічні ефекти привласнення, а саме: повага інших (0,81), почуття захищеності (0,79), стабільність (0,75), впевненість (0,77), комфорт (0,67), забезпеченість (0,57), цінність (0,54).

Третій фактор зайняв 5% дисперсії, утворений дескрипторами, які стосуються переживань, викликаних можливими психологічними «затратами» від включення у відносини власності: заздрість (0,83), егоїзм (0,71), сором (0,64), влада над кимось (0,64), перевага над іншими (0,53), означає бути таким, як усі (0,54).

Отже, в оцінці об'єктів привласнення та орієнтаціях на певні економічні цінності студентів основним став фактор внутрішньоособистісних переваг, які отримує людина від того, щоб бути власником. Йдеться про те, що включення людини у відносини власності, вочевидь, пов'язане з розвитком самісних процесів, Я-концепції особи-

стості, тобто таких її особистісних якостей, які є показниками справді соціально зрілої дорослої людини, що викликає загальну оптимістичну оцінку становлення особистості як суб'єкта власності. Цей фактор, на наш погляд, цілком відповідає цінностям і переживанням зрілого суб'єкта власності. Високий рівень оптимізму у ставленні до власності та подібний тип ціннісних економічних орієнтацій, який можна назвати суб'єктивним, продемонстрували 20% опитаних студентів (індекс афективно-ціннісного ставлення 0.42). У 13% опитаних спостерігається песимістичне ставлення до включення їх у відносини власності та ціннісні орієнтації, які відповідають незрілій особистості з пасивною, залежною економічною позицією – як об'єкту сторонніх впливів (табл. 1).

Таблиця 1

**Афективно-ціннісне ставлення студентів
до їх включення у відносини власності, % респондентів**

	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень	Індекс АЦ
Оптимістична оцінка внутрішньо особистісних переваг включення у відносини власності Фактор 1	20	67	13	0,42
Економічно-психологічні фактори включення у відносини власності Фактор 2	19	67	14	0,40
«Психологічні втрати» від включення у відносини власності Фактор 3	18	66	16	0,35

Водночас в оцінці об'єктів власності студенти орієнтуються і на те, які вигоди і економічно-психологічні ефекти дає участь у відносинах власності (фактор 2), де індекс АЦ становить 0.40. І тільки для 14% респондентів стабільність, комфорт, почуття захищеності, повага з боку інших не мають великого значення в емоційно-ціннісному ставленні до власності. Щодо фактора 3, то 84% опитаних у оцінці відносин власності студентство орієнтується на те, яким «коштом» їм це обійдеться, а саме – негативними переживаннями сорому, заздрощів, отримання влади та інших переваг над іншими, виявами егоїзму тощо (індекс АЦ – 0,35).

Матриця когнітивних оцінок рис і якостей, притаманних об'єктам власності дала змогу виявити також три найбільш потужні фактори, які займають 65% загальної дисперсії та є основою сприйняття студентами та інтерпретації факту привласнення. *Перший фактор* (57% дисперсії) утворений дескрипторами, які свідчать про певний позитивний раціоналізм у використанні власності, усвідомлення практичного значення, користі та власних переваг від того, що людина включається у відносини власності – фактор раціоналізму у ставленні до власності: сміливість (0,71), практичність (0,69), те, чому надаю перевагу (0,68), безпечність (0,67), необхідність (0,66), корисність (0,65), сила (0,64), гуманність (0,62), позитивність (0,59), самостійність (0,57), справедливість (0,54).

Другий фактор (4% дисперсії) утворений твердженнями, які показують «ціну», яку платить людина за право відносин власності. Ця платня може виражатись у певному креативі, витратах енергії, вольових зусиллях: не має особливої цінності (0,71), творчість (0,65), складність (0,65), справжність (0,63), енергійність (0,61), рішучість (0,58), глибина (0,56), упертість (0,53).

Третій фактор (4% дисперсії) свідчить про перспективність, впевненість і, одночасно, ризикованість, яких вимагають відносини власності: пов'язані з ризиком (0,72), діяльність на випередження (0,69), легкість (0,61), оперативність (0,60), прибутковість (0,56), сучасність (0,55), наперекір (0,54), впевненість (0,53), перспективність (0,52).

Отже, в уявленнях про об'єкти привласнення переважає *раціональний погляд на власність* (фактор 1), оцінка власності з погляду користі, певних психолого-економічних зисків, які отримує власник (індекс когнітивного компоненту КК 0,54). Такий раціоналізм у ставленні до власності притаманний четвертій частині опитаних студентів (див. табл. 2). І лише 8% характерний ірраціональний погляд на власність.

Результатом пізнання реальності відносин власності студентів стала також творчо-вольова позиція, згідно з якою власність пов'язується з енергійністю, рішучістю, великими зусиллями, впертістю, вимогами бути креативним (індекс КК 0,48). Водночас для 90% респондентів когнітивний зміст образу власності зумовлений уявленнями про ті вимоги, яким має відповідати людина, включаючись у перспективні, передові, сучасні відносини власності: бути впевненим і здатним на ризик (індекс КК 0,45). У них когнітивний зміст образу власності сформований прагматичними уявленнями про практичне значення, користь та особисті переваги від залучення людини у відносини власності.

Таблиця 2

**Когнітивний компонент у ставленні студентів
до відносин власності, % респондентів**

	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень	Індекс КК
Рациональна позиція у відносинах власності Фактор 1	27	70	8	0,54
Творчо-вольова позиція у відносинах власності Фактор 2	19	73	8	0,48
Ризиковано-впевнена позиція у відносинах власності Фактор 3	19	71	10	0,45

Когнітивна складова також вивчалась методом семантичного диференціалу. Опитувальник містив твердження щодо різних способів володіння власністю, взяті з наукових та популярних джерел економічного змісту, модифіковані відповідно до завданнями дослідження. Як об'єкти оцінювання були застосовані два образи: «Я», «Я-українця» та «Я-підприємця». Образ «Я-українця» було включено у методику, якою передбачалось визначити ті риси і якості, за якими студенти диференціюють себе із вітчизняними суб'єктами власності. Співвіднести оцінки за образами власного «Я» та «підприємця» означало б з'ясувати ступінь ідеалізації себе як власника та описати цінності, на які орієнтується сучасне українське студентство у своїй економічній діяльності.

Процедура факторизації матриці усереднених оцінок, отриманих за вказаними образами, дала змогу виявити два фактори, які стали основою сприйняття системи суб'єктів відносин власності. Загалом обидва фактори займають 98% загальної дисперсії. З'ясувалось, що власна позиція та позиція інших у просторі взаємовідносин між собою («Я») та іншими («Я-українець» і «Я-підприємець») як суб'єктами власності оцінюється з погляду моральності-аморальності обраних ними способів заробітку, оскільки і перший, і другий фактори відображають саме ціннісну складову ставлення до учасників економічних відносин. Виявилось, що під час вибору способів володіння власністю студенти орієнтуються насамперед (фактор 1,74% дисперсії) на справедливість розподілу благ залежно від того, чи чесним шляхом вони отримані, та від ступеня докладених до цього зусиль (індекс способу оволодіння

власністю становить 0,44). Йдеться про фактор заслуженої винагороди працівника у формі певної платні – прибутку.

Другий фактор становив 24% загальної дисперсії: студенти оцінили налагодження відносин власності в аспекті підприємливості суб'єкта незалежно від того, наскільки моральними чи аморальними є засоби привласнення. Це фактор «збагачення попри все». З таблиці 3 видно, що значна кількість опитаних (88%) у своєму виборі того чи іншого способу економічної поведінки цілковито орієнтується на співвідношення зусиль, яких потребує об'єкт привласнення, та регулярність і справедливість отримання за це винагороди. Не менш важливою є також орієнтованість 85% опитаних на те, щоб діяти підприємливо, не цураючись засобів, які для цього обираються (індекс способу оволодіння власністю 0,35).

Таблиця 3

**Розподіл студентів за способами оволодіння власністю,
% респондентів**

	Високий рівень підтримки способу	Середній рівень підтримки способу	Низький рівень підтримки способу	Індекс COB
Фактор заслуженої винагороди Фактор 1	24	64	12	0,44
Підприємливість будь-якими засобами Фактор 2	15	70	15	0,35

Висновки. Семантичний простір способів оволодіння власністю особистості регулюється доволі суперечливими факторами. Обираючи той чи інший спосіб діяти у відносинах з іншими суб'єктами власності, респонденти найперше керуються соціальними нормами і педагогічними законами. Щоправда далі спрацьовують мотиви збагачення і підприємництва, які часто не співвідносяться з соціальністю. Наявність останніх в ціннісно-мотиваційному просторі студентства, в окремих ситуаціях, може ускладнювати вибір тієї чи іншої стратегії і тактики економічної поведінки, а отже, ускладнювати сам процес вибору поступати як зрілий суб'єкт відносин власності.

Перспективу подальшого дослідження процесу економічної соціалізації ми вбачаємо у визначенні специфіки стихійної форми економічної соціалізації, найважливішим виявленням якої є сім'я як найближче безпосереднє оточення індивіда, яке він не обирає, але яке

найбільшою мірою визначає його подальшу долю. Подальшого дослідження потребують також цілеспрямовані форми економічної соціалізації, зокрема ті, що діють у соціально-психологічному просторі освітньої підготовки, співвідношення в ньому цілеспрямованих та стихійних форм соціалізації. Останнє питання є предметом тривалої дискусії та потребує експериментальних досліджень.

1. Головаха Є. Основні етапи і тенденції українського суспільства: від перебудови до «помаранчевої революції» / Є. Головаха, Н. Паніна // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2006. – № 3. – С. 32–51.

2. Карамушка Л. М. Актуальні напрямки організаційного розвитку вищих навчальних закладів / Л. М. Карамушка // Актуальні проблеми психології. – Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. Т. 1 / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – К.: А.С.К., 2009. – Ч. 23. – С. 3–9.

3. Кліманська М. Б. Психологічні чинники схильності молоді до соціального утримання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Соціальна психологія. Психологія соціальної роботи» / М. Б. Кліманська. – К., 2007. – 20 с.

4. Максименко С. Д. Генеза здійснення особистості / С. Д. Максименко. – К.: Вид-во ТОВ «КММ», 2006. – 240 с.

5. Москаленко В. В. Особливості дослідження соціалізації особистості в інтерсуб'єктній парадигмі / В. В. Москаленко // Соціальна психологія. – 2009. – № 6. – С. 22–36.

6. Журавлєва Н. А. Динамика ориєнтацій личности на экономические ценно-сти в условиях социально-экономических изменений / Н. А. Журавлєва // Проблемы экономической психологии. – Т. 1. – С. 279–411.

7. Горбачева Е. И. Отношение личности к деньгам: нравственные противоречия в оценках и ассоциациях / Е. И. Горбачева, А. Б. Купрейченко // Психологический журнал. – 2006. – Т. 27. – № 4. – С. 26–37.

8. Филинкова Е. Б. Психологические основания самоидентификации российских предпринимателей / Е. Б. Филинкова // Проблемы экономической психологии. – М., 2005. – Т. 2. – С. 557–601.

9. Журавлев А. Л. Экономическое самоопределение Теория и эмпирические исследования / А. Л. Журавлев, А. Б. Купрейченко. – М.: Ин-т психологии РАН, 2007. – 478 с.

10. Соціально-психологічні проблеми становлення суб'єкта економічної соціалізації: монографія / Т. В. Говорун, Н. М. Дембицька, І. К. Зубіашвілі та ін.; за наук. ред. В. В. Москаленко. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2012. – 205 с.

Гуменюк Л. И., Москва Л. А. Социально-психологические детерминанты экономической социализации студентов

Раскрыта социально-психологическая сущность субъектности экономической социализации личности в рамках экономико-психологического

пространства общества. Изучены результаты эмпирического исследования, в котором на когнитивном, аффективном и коннотативном уровнях отражены социально-психологические особенности процесса экономической социализации личности, детерминирующие процесс становления экономического субъекта: отношение к собственности, к деньгам, составляющие экономической культуры студенческой молодежи.

Ключевые слова: экономическая социализация, экономический субъект, экономическое поведение, социальные ценности, экономическая идентичность личности.

Gumenyuk L. Y., Mosca L. A. Social and psychological determinants of students' economic socialization

The psycho-pedagogical nature of subjectivity of individual economic socialization within the economic and psychological community is revealed in the article. The results of empirical research are pointed out. Social and psychological features of individual economic socialization process that determine the formation of economic entity: attitude to property, money, components of economic culture of students are reflected on the cognitive, affective and connotative levels.

The purpose of empirical research was to study the relationship between the individual processes, economic objects such as property, money, wealth, and others that determine economic behavior and determine the characteristics of the individual as the entity of economic reality. The implementation of empirical research proved that the system of interrelation between the individual and economic entities is such an inter individual space that performs socializing function, that is, by being represented in the consciousness as a system of attitudes to the entities of property.

Social and pedagogical sciences noticed a significant change in the understanding of socialization. Socialization is considered as an individual assimilation of social experience through its inclusion into the social environment and reconstruction of communication and relations, or as a process of active individual assimilation of social values and norms and their formation in the social setting that determines the positions and behavior of the individual as a personality in the social system. Socialization accounts the process and the result of assimilation and personal reconstruction of social experience that allows him to fully integrate into society.

In modern society the individual behavior is often influenced by economic factors that cause the formation of economic socialization entity with his personal characteristics and value priorities. The empirical research comprised 200 respondents (100 students of Law Faculty and 100 students of the Faculty of Economy of Lviv State University of Internal Affairs). To study the three-component structure of formation of economic socialization entity were used the questionnaires on the method of semantic differential with several blocks of statements and descriptors that concerned: a) information about the property and the owner (cognitive components of economic socialization entity formation); b) emotional responses and evaluations of objects of assignment (affective and value

components); c) the ways of property management (connotative components of economic socialization entity formation). The analyses of the factors that constitute the ethical and semantic space of economic values, which the subject is guided by in property relations is conducted.

The following forms of property are differentiated: personal, common, and extraneous. As a result of factorization of matrix estimation, three factors that occupied 66% of the total variance were manifested. According to the study the semantic space means mastering the property governed by contradictory factors. Choosing one way or another to act in dealing with other business property, the respondents, above all, are governed by social standards and the pedagogical laws. The motives of enrichment and entrepreneurship work out though they rarely correlate with socialization.

The presence of the latter in the students' value and motivational area, in some cases, may complicate the choice of a strategy and tactics of economic behavior, and thus complicate the process of selection to act like mature subject of property relations.

Key words: economic socialization, economic entity, economic behavior, social values, economic identity of the individual.

Стаття надійшла 21 грудня 2016 р.

УДК 159.9.072.4

Л. С. Орищин-Буждиган,
Ю. В. Понайда

СТАВЛЕННЯ ДО МАЙБУТНЬОГО ПОКОЛІННЯ ТА КРАЇНИ ЯК ПОКАЗНИК ЗАДОВОЛЕНОСТІ ЖИТТЯМ

Констатовано на теоретичному рівні, що оптимістична налаштованість виконує важливу роль у житті сучасної молоді. Узагальнено, що психологічний добробтан є оптимальною оцінкою життя, його умов та обставин. Проаналізовано низку особливостей бачення майбутнього свого покоління та країни сучасними молодими людьми, досліджено планування майбутніх подій та задоволеності життям.

Унаслідок проведених аналізів підтверджено робочі припущення про те, що у людей переважають оптимістичні переконання щодо майбутнього країни та покоління, та про існування пов'язаності оптимістичного ставлення до майбутнього країни.

Ключові слова: оптимізм, майбутнє покоління, майбутнє держави, задоволеність життям, добробтан.